

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виконав

студент II курсу

групи ОО – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____ Ігнатоля Владислав Володимирович

Науковий керівник

к.е.н., ст. викл.

_____ Королович Оксана Омелянівна

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедри обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	7
1.1 Діяльність туристичних підприємств як об'єкт обліку і аналізу	7
1.2. Нормативне регулювання туристичної діяльності в Україні	19
1.3. Розвиток туристичної діяльності в Карпатському регіоні	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	37
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ У ЗВІТНОСТІ	39
2.1. Облікові моделі відображення діяльності туроператорів та турагентів	39
2.2. Організація обліку туристичної діяльності та відображення її у звітності	57
2.3. Удосконалення обліку і звітності суб'єктів туристичної діяльності	62
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	70
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ	72
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	87
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Облік і аналіз туристичної діяльності має значний вплив на туризм, який сприяє розвитку економіки країни через збільшення доходів бюджету та створення нових робочих місць, що в умовах складної фінансово-економічної кризи є одним із варіантів прокращення ситуації в Україні. Удосконалення облікового процесу суб'єктів туристичної діяльності необхідно для ефективного управління туристичною діяльністю в умовах роботи з достовірною та своєчасною обліковою інформацією, яка слугуватиме користувачам для прийняття рішень.

Значна мережа суб'єктів туристичної діяльності України, яка становила 3885 одиниць у 2018 році, потребує удосконалення методики та організації обліку, а також аналізу фінансового стану туроператорів та турагентів. За найбільш численною категорією суб'єктів туристичної діяльності – турагентами, необхідно посилювати контроль за процесом організації обліку після відміни ліцензування. Для закладів сільського зеленого туризму виникає потреба в обліковому забезпеченні діяльності для підвищення прозорості їх діяльності та забезпечення повноти і своєчасності відрахувань до бюджету.

Рациональне ведення бухгалтерського обліку туроператорами та турагентами згідно з удосконаленою організацією та методикою сприятиме ефективному функціонуванню підприємств туристичної галузі та отриманню прибутків, що збагатять бюджет України. Аналіз фінансового стану суб'єктів туристичної діяльності дозволить планувати фінансові результати та своєчасно приймати управлінські рішення, а також прогнозувати свої результати на майбутні періоди для максимізації доходів. Процес вдосконалення бухгалтерського обліку туроператорів та турагентів ще триває, що потребує подальших наукових досліджень.

Питання методології і організації бухгалтерського обліку і аналізу розглядаються в працях вітчизняних вчених: Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.І. Головка, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, В.Г. Швеця, В.О. Шевчука. та зарубіжних Дж. Блейка, Г.А. Велша, С. Дж. Грея, М.Р. Метьюса, Б. Нідлза, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова, тощо.

Питання економіки та організації туристичної діяльності та обліку в ній розкрито в працях вітчизняних вчених: З.А. Балченка, Ж.А. Богданової, О.М. Гончаренко, Н.О. Гури, В.Ф. Кифяка, В.К. Євдокименка, Н.В. Чорненької, та зарубіжних: Л.А. Жарикова, Б.П. Караванова, О.В. Каурова, А.Н. Малолетка, А.В.Пушнина та інших.

Проте потребують подальшого дослідження питання розробки облікових моделей відображення операцій реалізації туристичних послуг туроператорами та турагентами, удосконалення організації документообороту, розробки облікового забезпечення діяльності суб'єктів зеленого туризму, визначення облікової політики, удосконалення звітності та методики економічного аналізу фінансового стану туристичних підприємств, а також розробки моделей визначення рентабельності діяльності туристичних фірм та прогнозування фінансових результатів.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є поглиблення теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку і аналізу діяльності туристичних підприємств України для забезпечення фінансової стійкості економіки України.

Для досягнення мети поставлено наступні завдання:

- систематизувати теоретичні підходи до обліку і аналізу туристичної діяльності її сутності та суб'єктів туристичної діяльності;
- виявити суперечності та недоліки законодавчого регулювання обліку туристичної діяльності та функціонування туристичних підприємств;
- визначити особливості обліку туристичної діяльності та її стан у Карпатському регіоні;
- побудувати облікові моделі відображення господарських операцій туристичних підприємств на основі розкриття методичних засад обліку в них;
- визначити напрями удосконалення організації обліку у туроператорів та турагентів у частині документообороту, наказу про облікову політику, використання комп'ютерних інформаційних технологій;
- запропонувати облікове забезпечення для суб'єктів зеленого туризму;

– систематизувати методичні підходи до аналізу фінансового стану туристичних підприємств з позиції відповідності сучасним потребам користувачів облікової інформації;

– розробити та апробувати модель факторного аналізу рентабельності туристичних підприємств;

– здійснити прогнозування фінансових показників туристичного підприємства на основі адитивного моделювання.

Об'єктом дослідження є господарські процеси суб'єктів туристичної діяльності та їх відображення в обліку й звітності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-практичних аспектів обліку і аналізу діяльності туристичних підприємств.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та специфічні методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ та процесів. Методи аналізу і синтезу, наукових узагальнень, індукції і дедукції використано при дослідженні методики та організації обліку та аналізу туристичної діяльності. Метод єдності історичного і логічного застосовувався при дослідженні генезису та еволюції туристичної діяльності, організації обліку в туроператорів та турагентів, факторного аналізу і моделювання результатів туристичної діяльності. Метод критичного аналізу, аналогій, порівняння – при дослідженні існуючої нормативної бази, її проблемних місць. Методи моделювання та системного підходу застосовувалися при дослідженні туристичної діяльності як цілісної системи і побудові їх облікової моделі та моделей аналізу. Табличні та графічні методи використовувалися для наочного зображення статистичного матеріалу й схематичного подання ряду теоретичних положень дисертаційної роботи. На основі методів системного аналізу та наукової абстракції сформульовано загальні висновки.

Інформаційною базою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії та бухгалтерської науки, викладені в наукових працях українських та зарубіжних авторів, нормативно-правові акти, що регулюють економічну діяльність підприємств, спеціальна література з питань обліку та аналізу туристичної діяльності, офіційні матеріали Міністерства фінансів і

Державної служби статистики України, а також дані підприємств туристичної індустрії України, ресурси Інтернету.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення та практичні результати дослідження використані у господарській діяльності підприємств, зокрема: рекомендації стосовно удосконалення облікової політики, організації документообороту та методики відображення господарських операцій з реалізації туристичних послуг використовуються при веденні бухгалтерського обліку та застосовуються ТОВ «Срібна земля» (довідка № 18 від 01.10.2019 р.).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків викладених на 96 сторінках друкованого тексту, включає 9 таблиць і 17 рисунків. Список використаних джерел містить 88 найменувань.

ВИСНОВКИ

У роботі представлено теоретичні узагальнення та здійснено нове вирішення наукового завдання удосконалення теоретико-методичних засад і практичних аспектів бухгалтерського обліку та економічного аналізу туристичної діяльності (на прикладі Карпатського регіону України). За результатами дослідження сформульовано ряд висновків науково-теоретичного та практичного характеру, що відображають вирішення основних завдань дослідження відповідно до поставленої мети.

1. На основі дослідження теоретичних підходів до сутності туристичної діяльності та її суб'єктів і систематизації особливостей діяльності туроператорів та турагентів було встановлено особливості обліку в них. Запропонована класифікація суб'єктів туристичної діяльності дає можливість уникнення помилок при веденні обліку в туроператорів і турагентів у зв'язку з різними підходами до обліку. Дослідження вимог до туроператорів та турагентів та відмінностей між ними дозволило розкрити вплив особливостей діяльності туристичних підприємств на методику обліку. Систематизація теоретичних підходів до туристичної діяльності дала змогу виокремити один з видів туризму, притаманних Карпатському регіону, а саме зелений, який потребує розробки облікового забезпечення.

2. Особливості обліку туристичної діяльності розкриті в її законодавчо-нормативному забезпеченні, що сприяло в результаті дослідження розкриттю як позитивних, так і проблемних питань в частині ліцензування діяльності туроператорів, особливостей оподаткування туристичних підприємств, шляхів розвитку туризму у «Стратегії сталого розвитку України - 2020». Запропоновано створення Закону України «Про зелений туризм», що дозволить гармонізувати ведення обліку в суб'єктів зеленого туризму.

3. Дослідження статистичних даних дозволило прийти до висновку, що Карпатський регіон займає лідируючі позиції в Україні за різноманітністю видів туризму та кількістю туристів, які відвідують регіон. У зв'язку із важливістю дослідження розвитку діяльності туристичних підприємств Карпатського регіону для визначення потреби в удосконаленні методики та організації обліку

проаналізовано динаміку доходів та витрат туроператорів та турагентів, а також їх чисельність та інші показники діяльності, представлені у розрізі областей Карпатського регіону, що свідчать про прибутковість цієї галузі, а стан зеленого туризму свідчить не тільки про прибутковість, але і про перспективність цього виду туризму, що потребує розробки для нього облікового забезпечення.

4. Особливості методики обліку в суб'єктів туристичної діяльності визначаються особливостями об'єктів обліку та операцій з ними. В процесі дослідження запропоновано групування особливостей обліку туристичної діяльності, пов'язаних з розмірами туристичного підприємства, особливостями визнання доходів і витрат, особливостями оподаткування, визначено специфіку основних об'єктів обліку туроператорів та турагентів та бухгалтерські рахунки, на яких вони відображаються. В результаті розкриття підходів до порядку відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку запропоновано їх удосконалення та побудовано облікову модель для відображення реалізації туристичного продукту туроператором із використанням запропонованого рахунку 29 «Виробництво туристичних послуг». Розроблена облікова модель для турагента розкриває суть різних видів угод з туроператором, що має вагомий вплив на удосконалення методики обліку цих суб'єктів.

5. Для туристичних підприємств підходи до організації обліку представлено завданнями обліку, що поставлені перед бухгалтерською службою, та поетапним процесом організації обліку, що складається з чотирьох складових: визначення облікової політики, вибору форми обліку, впровадження управлінського обліку, затвердження правил документообороту. Розглянуті альтернативні підходи до визначення складових облікової політики щодо кожного об'єкта обліку дозволили запропонувати типовий наказ про облікову політику для турагента. На основі розкриття документального забезпечення діяльності туристичного підприємства запропоновано схему документообороту для туристичних підприємств з відображенням зв'язків з контрагентами та документів, якими оформлюються відносини з ними. Запропоновано ведення журналу обліку іноземних туристів з визначеними конкретними реквізитами до заповнення.

6. Стан облікового забезпечення суб'єктів зеленого туризму на сьогодні незадовільний. Внесено пропозицію щодо використання реєстру для зеленого туризму - книги результатів діяльності садиб – і розроблено його форму. Запропоновано документи для ведення обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності садиб, а саме: форми калькуляції туристичного продукту садиби та звітності управлінського обліку, що деталізують аналіз показників діяльності для власників садиб.

7. Використання системного підходу до аналізу фінансового стану туристичних підприємств дозволило виокремити п'ять підсистем показників – ліквідність, структура джерел засобів, обертання оборотних коштів, ділової активності, рентабельності, що представлені 21 показником, та запропонувати алгоритм послідовності розрахунку оцінки фінансового стану. За даними туристичних підприємств проведено аналіз структури джерел засобів та коефіцієнтів ліквідності, побудовано тренди для розрахованих показників та узагальнено отримані результати.

8. Для проведення економічного аналізу туристичної діяльності найбільш доцільним визначено використання адитивного моделювання, що дає можливість врахувати сезонність, притаманну цій галузі. На основі досліджень запропоновано алгоритм розрахунку прогнозу результатів діяльності, а саме доходу від реалізації послуг

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>